

художньо-філософської концепції людини. Паралельне функціонування персоніфікації й алегоричного дзеркала, алегорії відображає на рівні художньої мікроструктури ключовий момент Калинцевої концепції – вияв паритетної, компромісної основи авторського міфу: ствердження рівноправності й спорідненості людського світу і світу природи.

Список використаних джерел:

1. Калинець І. Слово триваюче: поезії / І. Калинець. – Харків: Фоліо, 1997. – 539 с.
2. Макаров А. Світло українського Бароко / А. Макаров. – К.: Мистецтво, 1994. – 288 с.
3. Мифы народов мира. Энциклопедия: в двух томах // [под ред. С. А. Токарева]. – 2-е изд. – М.: Советская энциклопедия, 1992. Т. 2. – 719 с.
4. Рюриков Ю. Детство человеческой любви / Ю. Рюриков // Философия любви: в 2 частях / [под ред. Д. П. Горского]. – Часть 1. – С. 11–35.

Золотарьова К.В.

студентка,

Науковий керівник: Євмененко О.В.

кандидат філологічних наук, доцент,

Маріупольський державний університет

ЖАНРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДИЛОГІЇ С. ТАЛАН «ОГОЛЕНИЙ НЕРВ» ТА «ПОВЕРНУТИСЯ ДОЩЕМ»

Перебіг подій Євроволуції та Антитерористичної операції стали своєрідним викликом для сучасних митців, які так чи інакше переосмислюють бурхливі події, що відбулися на території сучасної України (О. Забужко, С. Жадан, Г. Вдовиченко, Є. Положій, М. Кідрук та інші). Безпосередньо чи побічно цієї теми у своїх наукових розвідках та рецензіях торкалися такі сучасні літературознавці як С. Філоненко, О. Коцарев, Г. Улюра, А. Кокотюха тощо.

Одним із авторів, що звернулися до складної й болючої теми сучасної історії є С. Талан, яка у діалогії «Оголений нерв» та «Повернутися дощем» охоплює події весни 2014 року до так званого

«Іловайського котла». Отже, **мета роботи** – простежити художню інтерпретацію подій сучасної історії України Світланою Талан у жанрі мелодрами.

Дія романів С. Талан розгортається у Луганській області, місті обласного значення, центрі хімічної промисловості України, Сєверодонецьку. Місто було захоплене проросійськими терористами навесні 2014 року, а згодом звільнено українськими військовими 22 липня 2014 року. Сюжет романів будується навколо родини Агафонових, що мешкає у невеличкій квартирі неподалік від центру Сєверодонецька.

У романі декілька сюжетних ліній: головна вибудовується навколо Насті, її стосунків із чоловіком та дітьми, побічні – життя Гени, матері Богдани, доньки Іванки, сестри Ніни, любовний трикутник Оксана-Гена-Уляна тощо. Тобто, сюжет діалогії формується переважно навколо проблеми кохання, родинних стосунків, зокрема в площині батьки – діти, що притаманно мелодрамі як жанру.

У діалогії простежуються елементи сімейної саги. У романах зображено три покоління: батьки Валерія та Насті, головна героїня та її чоловік, і третє покоління – Геник та його друзі, Іванка. У творах немає детальної характеристики кожного покоління, їх еволюції та проблеми прийняття одного покоління іншим, що спостерігаємо, наприклад, у таких класичних сімейних сагах, як «Сага про Форсайтів» Дж. Голсуорсі, «Люборацькі» А. Свидницького, «Сто років самотності» Г. Маркеса тощо. Натомість кожний персонаж діалогії С. Талан, на нашу думку, є репрезентацією певного прошарку соціуму у непростий для України момент. Отже, основний конфлікт діалогії – сімейно-побутовий. Відзначимо, що такий конфлікт притаманний мелодрамі як жанру, але у художньому світі авторки він трансформується й загострюється до крайніх меж. Конфлікт, який і так роками назрівав у родині Агафонових, вибухнув і сягнув значних масштабів після проведення нелегітимного референдуму в місті, коли полярні погляди людей в межах країни захопили й основний осередок суспільства.

Проблематика сучасної мелодрами охоплює вузьке коло питань, яке дослідники (наприклад, Н. Галушка) називають «проблемами сьогодення». На початку твору дія розгортається навколо повсякденних проблем родини. Це, приміром, звичайні турботи Насті та її свекрухи Лідії Іванівни про господарство, приготування їжі; сварки Насті з її донькою Іванкою; праця головної героїні та її чоловіка на заводі;

хвилювання Насті через щезнення її матері. Звернемо увагу на те, що образ Насті є статичним, а тому класичним для мелодрами. Але зауважимо, що тільки на початку твору жінка квапиться через сімейні проблеми («проблематика сьогодення»): прагнення придбати сину житло, пошук матері, інші побутові проблеми.

Дівоче прізвище Насті – Бидлота, яке є досить красномовним у романі. Головна героїня постійно хотіла позбутися цього прізвища, через яке над нею знущалися, сміялися. На нашу думку, у цьому випадку номен «бидлота» символізує не тільки оту «навалу», яка налетіла на Донеччину та Луганщину, а й тендітну жінку, яка намагається протистояти негодам, маючи таке недолуге прізвище.

«Буденні» сімейні проблеми починають розгортатися у момент повернення сина Насті, Геніка, з Києва, який ледве не загинув під час трагічних подій січня–лютого 2014. Згодом, майже вся родина залишається у місті та спостерігає за діями окупантів, перебуває під обстрілами та чекає визволення і спокою. Отже, бачимо, що «буденний» сюжет, який притаманний мелодрамі як жанру ускладнюється перебігами подій АТО та боротьбою мешканців міста за свою незалежність.

Як відзначає С. Філоненко, для мелодрами характерна підвищена емоційна насиченість, її відносять до так званих «ендорфінових» жанрів, що втілюють романтичні фантазії, навіюють солодкі мрії, викликають приємне збудження, заспокоюють через упевненість читачки в щасливому фіналі [1, с. 161]. Емоційна насиченість діалогії С. Талан, навпаки, має негативне забарвлення, зазвичай почуття, які переживають герої, а згодом й самі читачі – це відраза, біль (фізичний та моральний), страх, любов (за класикою жанру, звичайно, невзаємну). Увесь сюжет роману не налаштовує читачів на щасливий фінал, адже персонажів діалогії постійно очікують перешкоди, що в більшості випадків змінюють їх долі не на найкраще (окупація міста, розлучення Насті з чоловіком, невзаємне кохання Уляни до Геніка, полон Насті та Вадима, безглузді смерті друзів Геніка тощо). Тому й фінал діалогії, очевидно, є відкритим: Настя разом із Вадимом продовжують волонтерську діяльність, а Генік із Улянкою повертаються до АТО. Така розв'язка зумовлена тим, що ще й до сьогодні не поставлено крапок у російсько-українському збройному конфлікті.

Чи можна віднести діалогію С. Талан до жанру мелодрами? Так, але у художньому світі авторки жанр дещо трансформувалася. Феномен цієї

дилогії полягає у тому, що більшість подій роману відбувається на тлі Антитерористичної операції, й тому дилогія описує жахіття бойових дій зі слів простих мешканців України. Отже, мелодрама як жанр масової літератури еволюціонує: проблематика «сьогодення», «буденний» сюжет та сімейно-побутовий конфлікт досягають свого піку, «романтичні фантазії» та «солодкі мрії» у реципієнта змінюються на біль і страх, а фінал – відкритий та непередбачуваний. Тому дилогія С. Талан – мелодрама з глибоким сенсом та широким колом проблем.

Список використаних джерел:

1. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр: монографія / Софія Філоненко. – Донецьк: ЛАНДОН–XXI, 2011. – 432 с.

Лаврусенко М.І.

кандидат філологічних наук, доцент,

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

МИСТЕЦЬКЕ ЗАВДАННЯ ПРОЗИ НА ТЕМУ ПРАІСТОРИЇ: АВТОРСЬКА ПОЗИЦІЯ ДОКІЇ ГУМЕННОЇ

Докія Гуменна – одна із небагатьох українських письменників ХХ століття, об'єктом художнього осмислення якої стала дохристиянська історія батьківщини. Дописемні часи художньо інтерпретовані авторкою у повістях «Велике Цабе», «Небесний змій», романі «Золотий плуг», збірці оповідань «Прогулянка алеями мільйоноліть».

Ідейно-пафосну спрямованість своїх художніх творів Д. Гуменна аргументує у зверненнях до читача. У післяслові до повісті про трипільську культуру «Велике Цабе» вона доводить, що твір написаний на правдивому історичному матеріалі, посилаючись на фольклорні, археологічні матеріали; стверджує, що основне своє завдання повісті – «в приступній формі донести до широкого загалу скарби, які поки що залишаються скарбами вузького кола фахівців археологів» і пояснити,